

גיליון 2 שנה א' התשע"ט

פרשת נח

דבר העורך

ההבדל בין צדיק לתמים

אושר גדול מצויף את לבנו עת עומדים אנו בפתחו של העלון השני מדברי רבנו הכלי יקר זי"ע, זכינו והעלון הראשון נתקבל בחיבה יתירה אצל אוהבי התורה ולומדיה די בכל אתר ואתר.

הערות והארות נשלחו למערכת על מנת לפאר דברי תורתו של רבנו זי"ע, ואנו מודים לכל אחד ואחד באופן אישי. כמו שאין תבן ללא קש כך לא נוכל למלט עצמנו מדבר טעות, ועל כן מבקשים אנו שבאם תמצא טעות אין הדבר תלוי אלא בנו, ויודיענו על כך.

ולאותם אלו אשר יש בידם הערות או הארות יפנו אלינו בכתובת המייל המצורפת בזה.

בברכת התורה
לאוהבי התורה

מערכת העלון 'כלי יקר'

זכות העלון תעמוד

לעילוי נשמות

כ"ק האדמו"ר

'עמוד החסד' רבי

ישעיה בן רבי משה

זי"ע

מקערעסטיר

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו [בראשית ו, ט]

רבנו זי"ע מבאר כי הנה דור המבול השחיתו בשלשה השחתות ע"ז, ג"ע וגזל, ועל כן הקדים לנו הקב"ה שנח היה גדור בשלשתם, 'איש צדיק' היינו שלא גזל מאחרים. 'תמים היה בדורותיו' היינו שהיה גדור מעריות כי הרי נולד מהול והיה תמים. 'את האלהים התהלך נח' היינו שלא פנה אל אלהים אחרים.

אך לכאורה בהמשך הפרשה [ז, א] אומר הקב"ה לנח 'כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה', ואילו תמים לא נאמר.

ומבאר רבנו זי"ע דבתחילת הפרשה התורה מספרת לנו שנח היה חי על פני כמה דורות ובכולם היה תמים בצדקותו, אך כאשר ניצל מן המבול אין הקב"ה מסתכל על מה שהיה בדורות הקודמים אלא לפי מצבו של האדם באותו הזמן. ועוד מבאר דהנה אמרו חז"ל [סנהדרין קת.] דלא נחתם גזר דינם של דור המבול אלא על הגזל, ותואר 'צדיק' היינו שלא גזל מאחרים, ובזכות התואר 'צדיק' ניצול מן המבול. דהרי רק על הגזל נחתם דינם.

רבנו בספרו 'שפתי דעת' [פרשת נח] מבאר הדבר דרך אחרת. רש"י מבאר דנח מקטני אמנה היה, כלומר דרגתו באמונה לא הייתה בשלמות, ואילו בצדקותו היה מדרגתו בשלמות. ועל כן בתחילת הפרשה התורה אומרת 'תמים היה בדורותיו' כלומר שאל מול אנשי דורו היה במעלת האמונה גדול מהם, אבל בדורו של אברהם אבינו לא היה נחשב 'תמים' באמונתו. כי תמים הוא ההולך באמונה בשלימות, כמו שנאמר אצל אברהם אבינו [בראשית יז, א] 'התהלך לפני ואהיה תמים' היינו שרק כאשר הולך בשלימות האמונה נחשב ל'תמים'.

אך בצדקותו היה שלם אפילו היה בדורו של אברהם אבינו. וזכות צדקותו היא שעמדה לו להנצל מן המבול. ועל כן כאשר הקב"ה מבשר לו שהוא ניצול מן המבול אומר לו הקב"ה 'אותך ראיתי צדיק לפני', היינו שתנצל בגלל שלימות מידת הצדקות שלך.

ועיין בדברי רבנו זי"ע בספרו 'אורח לחיים' [דרוש לימים נוראים, סא] דיש ג' מיני הליכה. א. אצל משה רבנו ע"ה נאמר [דברים לא, א] 'וילך משה' – היינו ללא סעד אלא בעצמו. ב. אצל יהושע נאמר [שם לא, ח] 'זה הוא ההולך לפניך' – היינו שהיה נזקק לסעד ותמיכה. ג. אצל כל ישראל נאמר [שם לא, ו] 'כי ה' אלהיך הוא ההולך עמך' – היינו שהיה מחזיק בידם ומוליכם.

כן אצל אברהם נאמר 'התהלך לפני' היינו שלא היה נזקק לסעד אלא הלך בעצמו באמונתו. ואצל נח נאמר 'את האלהים התהלך נח' היינו שהיה צריך לסעד ותמיכה בידים ממש, כעין דרגת עם ישראל. ומשום הכי למד רבנו זי"ע דדרגת נח באמונה לא הייתה בשלימות כדרגת צדקתו, ומשום הכי זכותו להנצל מן המבול הייתה בזכות צדקותו, ולא בזכות אמונתו.

סיבת תחילת הפורענות

שלש מאות אמה אורך התיבה [בראשית ו, טו]

התורה מציינת מידות התיבה משום שני סיבות א. להראות גודל הנס שמעט מחזיק את המרובה, כי הרי בתיבה היו חיות גדולות כמו האריות והראמים. ב. להודיע לנו שעיקר תחילת המבול הוא משום חטא הזנות כמו שאמרה תורה [בראשית ו יב] 'זיראו בני האלהים את בנות האדם'. וכן מצינו בדברי חז"ל [סנהדרין קח.] 'ברבה קלקלו וברבה נדנו'.

ומבאר רבנו ז"ע כי הנה ידועים דברי חז"ל [סוטה יז.] 'איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהן לא זכו שכינה אוכלתן'. דבאיש יש אותיות 'אש' ואות 'י', ובאשה אותיות 'אש' ואות 'ה', ובאם זכו האיש והאשה הרי שהשכינה היא שם 'י'ה שרויה ביניהם, אך באם לא זכו ח"ו הרי שיש בשניהם אותיות אש. ואם כן כאשר חוטאים בני האדם בחטא הזנות מאבדים הם את 'י'ה. ואז ח"ו מתקיימים דברי איוב [לא, יב] 'כי אש היא עד אבדון תאכל'.

ועל כן מצינו כמה פעמים בפרשה זו מספר ט"ו.

א. 'חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים'. ב. תגבורת המים חמישים ומאת יום. דהיינו ט"ו פעמים עשרה. ג. מידות התיבה באורך, רוחב וקומה של התיבה מורה על מספר ט"ו. כי הרי שלוש מאות אמה באורך על רוחב של חמישים אמה, הרי זה ט"ו אלפים אמה. ובקומת התיבה שלוש אמה, ויש בתיבה ג' מדורים, יוצא אם כן בכל קומה גובה עשר אמות של ט"ו אלפים אמה.

כי כל מספר ט"ו מורה שעיקר תחילת הפורענות בדור המבול היה משום חטא הזנות, וחטא הזנות הוא חילול שם 'י'ה העולה ט"ו.

וכן מצינו אצל חזקיה מלך יהודה שאמרו חז"ל [ברכות י.] שנענש מתחילה על שלא עסק במצוות פרו ורבו, ואמר לו הנביא [ישעיה לח, א] 'צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה' ודרשו חז"ל [שם] מת אתה – בעולם הזה, ולא תחיה – לעולם הבא. ולכאורה מה החרי אף הגדול בכך שביטל מצוות פרו ורבו. וביאור הדבר, שלפי שברא הקב"ה את עולם בשם 'י'ה, כמו שאומר הנביא [ישעיה כו, ד] 'כי בי"ה צור עולמים' ומה למדנו שהעולם הזה נברא באות ה', ועולם הבא באות 'י'. ואם כן כאשר לא עסק חזקיהו מלך יהודה במצוות פריה ורביה, גרם לשם 'י'ה שיסתלק מן איש ואשה והיו כאילו החריב כל שני העולמות אשר מציאותם תלויה בשם 'י'ה. ולכן כאשר שב חזקיה מלך יהודה בתשובה ועסק בפריה ורביה והחזיר שם 'י'ה למקומו, נאמר לו [ישעיה לח, ה] 'הנני מוסיף על ימך ט"ו שנה' והוא כנגד שם 'י'ה שהחזיר בתשובתו.

ולפי זה מבואר נפלא דברי חז"ל [סנהדרין קז:] שדור המבול אין להם חלק לעולם הבא, כי הרי חטאו בחטא הזנות וגרמו להסתלקות שם 'י'ה מן הבריאה כולה, ומשום כך אין להם חלק לעולם הבא.

ומוסיף רבנו ז"ע דלכאורה יש להתבונן בלשון הפסוק 'הנני יוסיף', דהיה צריך לומר 'הנני מוסיף', אלא דרצה הקב"ה לרמוז על סיבת תחילת הפורענות שהוא משום סילוק שם 'י'ה, וזהו ראשי תיבות של 'הנני יוסיף' דהוא שם 'י'ה. ומשום הכי היו בבית המקדש ט"ו מעלות בין עזרת גברים לעזרת נשים, כי שם ט"ו היינו שם 'י'ה מתווך בין איש לאשה.

והנה אמרו חז"ל [סנהדרין קח.] 'לא נחתם גזר דינן אלא על הגזל'. ולכאורה יש להתבונן מדוע לא נחתם גזר דינם על חטא הזנות?

מבאר רבנו ז"ע בספרו 'שפתי דעת' [פרשת נח] דהנה פירש רש"י [בראשית ו, יג] 'כל מקום שאתה מוצא זנות ועבודת אלילים, אנדרלמוסא באה לעולם והורגת טובים ורעים', ומדוע כאשר יש זנות וע"ז נהרגים הרעים והטובים, מבאר רבנו, דהנה כאשר יש בעולם חטא הזנות וע"ז יש הסתלקות שם 'י'ה מן העולם, ועל ידי כך אין הקב"ה מעניש בעצמו את החוטאים אלא ממנה הקב"ה שליח להעניש העולם והשליח אינו מבחין בין רעים לטובים, ועל ידי כך מתים הטובים והרעים. ואילו היה נחתם גזר דינם של דור המבול על חטא הזנות, הרי שהקב"ה בעצמו לא היה מעניש החוטאים אלא על ידי שליח, ואז אף נח היה נענש כי הרי אינו מבחין בין טובים לרעים.

ולכן הקב"ה ברחמיו המרובים חתם גזר דינם על הגזל, ובחטא הגזל אמר הקב"ה [תהילים יב, ו] 'משוד עניים מאנקת אביונים עתה אקים אמר ד', כלומר דבחטא הגזל הקב"ה בעצמו מעניש העולם, ומשום כך ניצל נח מן האנדרלמוסא הבאה לעולם.

מבואר בדברי רבנו ז"ע דבעוון הזנות והע"ז יש הסתלקות שכינה מן העולם, אמנם בעוון גזל אין הסתלקות השכינה מן העולם ועל ידי כך העניש הקב"ה בעצמו את העולם וניצל נח מן העונש. אך לכאורה כתב רבנו בפרשת לך לך [יג, יד] כי בעוון הגזל שכינה מסתלקת מן העולם, ואם כן כיצד העניש הקב"ה בעצמו ולא על ידי שליח.

והנראה לבאר על פי דברי רבנו ז"ע בפרשת בראשית [א, א] דעיקר העוון בחטא הגזל הוא משום דבזה שהאדם גזל את חברו, הוא מוכיח דהוא כופר בעיקר. ואם כן בדור המבול ביאר רבנו [בראשית ו, יא] דהיו גוזלים פחות משווה פרוטה והיו מורין לעצמן היתר בדבר, ואם כן בחטא הגזל של דור המבול לא היה כפירה בעיקר [וכן משמע מדברי רבנו פרק ז, א] ומשום הכי לא היה סילוק שכינה והעניש הקב"ה בעצמו העולם וניצל נח.